

Навесні, де мулудей дівчата, мулудей жінке такеї виходиле на юлицю вечором і співале пісні, називались віснюнки.

– Зилений спурешу,
Чом же не стелися?

Гей, весно прікрасна,
Чом ти не стелися.

Мулудей Іванко,
Чом ти ни женися?

Гей, весно прікрасна,
Чом ти ни женися.

– Якбе ни мурозе,
Ой то я б стилевся.

Гей, весно прікрасна,
Ой то я б стилевся.

Якби мі не жинеле,
Ой то б я жиневся.

Гей, весно прікрасна,
Ой то б я жиневся.

– Вже в твуім ячмені,
Вевіліся чмелі,

Гей, весно прікрасна,
Вевіліся чмелі.

Вже твою пшанецю
Меши путучелі,

Гей, весно прікрасна,
Меши путучелі,

Вже твою дівчину
Генши заручелі,

Гей, весно прікрасна,
Генши заручелі.

– Нихай путучелі –
На курувай буде,

Гей, весно прікрасна,
На курувай буде.

Нихай заручелі –
Вона муя буде,

Гей, весно прікрасна,
Вона муя буде.

Зап. у с. Забужжі Любомльського р-ну від Палажки
Піщанок. (ПВНЦ. - Ф.1-Б.- Од. зб.128.- Арк.2-3)

ПОКОЛІ

(коколі)

Ці пісні своєю назвою претендують на особливу архаїчність. Пісні, які співають, водячи по колу, так би й мали називатися. Слово “хоровод”, яке вживається натомість, мабуть, тюрксько-слов'янське. Перша його частина – хор – явно пов'язана не з гуртовим співом, що позначається тим самим словом, а з тюркським хорро – долина – місцем, де найчастіше й виконувалися такі пісні. В Західній Україні слово “хоровод” стало відоме за радянських часів. До того вживалося “танок”. Пісню з цим словом, до того ж веснянку, зафіксувала свого часу в Колодажному й Леся Українка. Називається вона “Тума танок водила”¹.

Та все-таки танок – це від танцю чи й те саме, що він. А не будь-який танець водиться по колу. Поколя, таким чином, – найточніше своєрідне вираження суті веснянки, яка водиться по колу. А там, де ця назва зафіксована, іншого способу виконання взагалі не знають. Про “кривий танець” навіть не чули. Та, на жаль, побутує (так і хочеться сказати – збереглася, та будьмо об'єктивними) ця назва практично в одному селі Грива на межі Камінь-Каширського й Маневицького районів. На сьогодні цього села не існує. Його вивезли за підтримку одного з повстанців – Тихона Музичука, який був натрапити на його слід, бо Тихін пішов до лісу, як тільки прийшла радянська влада, і мав великий досвід лісового життя. Щоб його знищити, вивезли ціле село.

Земляки Тихона живуть на сьогодні хто де: більшість на півдні України, а ті, що повернулись до рідних країв, у Нових Червищах Камінь-Каширського та Лишнівці Маневицького районів. Тільки в цих селах і пам'ятають цю назву. Але тут же побутує пісня, яка починається словами: “Кокوليو, коколиу, не рости по полю”. Кукіль, як відомо, рослина, що росте по житі і дуже заважає під час жнив. Але найбільша “шкаредність”, як кажуть у тих місцях, кукілю в тому, що коли його зернята потрапляють до збіжжя й перемелюються на борошно, тісто буде постійно “тікати” з діжі, а хліб виходитиме глевкий.

Віктор Давидюк

¹ В оригіналі – “туман танок водила”. Насправді ж, як зауважив Клемент Квітка, мусило би бути – тума, бо так називали дієчину напівбусурманського походження.

Коколя

Коколю, коколю,
 Не рости по полю, / 2 р.
 Рoste по болоти,
 Де не тра полоти. / 2 р.
 Я тебе, коколю,
 За 'ден день не сполю, / 2 р.
 Твої ворожейки
 На рожон поколю. / 2 р.
 Ой не рости, кропцю,
 Вище огородцю. / 2 р.
 Ой не ходи, старцю,
 Близько мого дворцю. / 2 р.
 Бо я тебе, старцю,
 Здавна не любила. / 2 р.
 По твому слидочку
 Камня котила. / 2 р.
 Камня покочу –
 Сяду, одпочену. / 2 р.
 За старого піду –
 Навіки загену. / 2 р.

Коли співали “Коколю”, бралися за руки або за “хвости”, тобто за спідниці, і ходили колом. Грали гру в піст перед Великоднем.

*Зап. у с. Нових Червищах Камінь-Каширського р-ну
 від Олени Балашук 1910 р.н.*

Ой кувала зозулейка

– Ой кувала зозулейка
 В полю на куколю.
 Як я буду привикати
 Мій милий з тобою?
 Як я буду привикати,
 Як я буду жити,
 Чи дозволиш, мій милейкий,
 З другими ходити?
 – Не на те я тебе брав,
 Не на те женився,

Щоб ти других обіймала,
 Я ж на те дивився.

*Зап. 1985 р. у с. Скулині Ковельського р-ну від
 Насті Осипчук.*

Ой гори-гори, горностаї,
 Ти, дівчинонько, підростаї.
 А ти, козаче, не ридай,
 Свеї дівчини дожидай.

*Зап. 26.05.2003 р. у с. Нуйні Камінь-Каширського р-ну
 від Надії Химчик 1954 р.н.*

ГАЇВКИ

Назва “гаївки” на Західному Поліссі мало поширена. Переважно вона локалізується приблизно в тих самих межах, що й “маївки”. З огляду на те, що вона не має тут визначеного ареалу поширення, а трапляється лише то там, то там маленькими острівцями, можна вбачати її занесеною сюди представниками інших регіонів, переважно з Поділля та Опілля. Примітно, що й самі ці назви побутують винятково в приміській та містечковій місцевостях.

Що ж до корінного населення, то з певністю можна сказати одне: вони чули, що бувають такі пісні, які називаються гаївки. Знають, що назва та від того, що співали їх по гаях. Інші модифікації цієї назви, як-от “ягілки”, “гагілки”, “галагілки”, тут узагалі не прижилися.

Виконували гаївки на Західному Поліссі за всіма правилами – “тільки на Великодньому тижні під церквою”. Щоправда, могли також співати на майдані, в лісі, в полі чи просто на сільській вулиці, але тільки упродовж цього тижня.

Немісцеве походження гаївок вказують і їхні тексти. Зокрема ті, в яких вжита назва цього фольклорного різновиду. Як от:

*Зозуленько сива,
 Ти нас розвеселила.
 Як почала кувати,
 Повиходили з хати.
 Ой вийшла сестра з братом,*

*Ой вийшла мати з батьком,
Ой вийшли всі дівоньки,
Виводять гаївоньки.*

Поза всякими сумнівами рядок “ой вийшла сестра з братом” має римуватися з наступним “ой вийшли мама з татом”. Так співають на Поділлі. Але на Західному Поліссі, на відмінну від Поділля, “мама” й “тато” – слова, прийнятні лише для дитячого вжитку, в дорослому лексиконі “мамо” й “тату” може вживатися лише як звертання. За очі ж кажуть “мати”, “батько”. І тільки так. Більше того, на початку ХХ ст. навіть у формі звертання уживанішим було “батьку”, а не “тату”.

Сліди алохтонного зіпсуття, яке відбулося на Західному Поліссі внаслідок механічного засвоєння тексту, спостерігаємо і в іншій гаївці:

*Де гаївка лунала, лунала,
Там діброва палала, палала.
Де ходили дівоньки, дівоньки,
Там розцвіли квітоньки, квітоньки.
Де ходили легені, легені,
Зарясніли ясені, ясені.*

В оригіналі мусило бути легіні. Самі ж виконавці точного значення цього слова не знають, але висловлюють здогад, що то, мабуть, хлопці.

Навіть у місцях змішаного населення приміських зон не доводилося нам натрапляти на гаївки в Любомльському, Шацькому, Старовижівському районах.

Віктор Давидюк.

*Ти зозуля сива,
Ти нас розвеселила,
Як почала кувати –
Повиходили з хати.
Ой вийшла сестра з братом,
Ой вийшла мама з татом,
Ой вийшли всі дівоньки,
Виводять гаївоньки.*

Зап. у с. Кульчині Ківерцівського р-ну від О.П.Вінцо 1921 р.н.

ВОЛОДАРКИ

(вородайки, бородайки, олендарки, городарки, кукударки)

Розмаїття назв на означення одного й того ж явища ніколи не буває ознакою його самобутності на цій території, швидше навпаки. Якщо ж кожна із назв є перекрученим варіантом якоїсь однієї, то й поготів. Тільки почувши західнополіські “вурударки”, “бурударки”, “кукударки” на означення весняних ігрових пісень, легко загубитися в здогадах, що ж воно таке. Та досить почути один-два пісенні тексти, як тут же настає ясність.

– Володар, володар, откривай ворота!

– А хто ж воріт кличе?

– Князьо, дітя моє!

– Не пустимо, не пустимо, бо далі Дунай.

Певна річ, що ніякий це не “Володар”, а перекручена назва добре відомої гри “Воротар”. Бо чого б це володар мав би відчиняти ворота?

Але скільки разів через оту нібито цілковиту ясність, коли через експедиційну заклопотаність організаційними справами вловлюєш п'яте через десяте, нам доводилося ще раз шукати доріг до тих самих володарів чи володарок інформації, яких не знайшов сил вислухати до кінця. Адже й так було все ясно, наперед відомо, що вони хочуть сказати.

Так і тут. Чомусь не буває пісень-воротарок, а “володарки”, “городарки”, “бородарки” є. Бувають навіть “уродарки” і “живодарки”. І може, в останніх і весь секрет.

Наші видатні дослідники фольклору Володимир Пнатюк та Михайло Грушевський вбачали джерела сюжету веснянки-гри в княжій добі. На таку думку наштовхували й окремі тексти:

– Воротар, воротар,

Чи є вдома володар?

– Нема князя вдома,

Поїхав до Хома

Ключів купувати,

Воріт одчиняти.

Навіть дивно, що виявлено цю давно веснянку-гру не десь біля Володимира, Галича чи Дорогичина, а в с. Лютинську, недалеко від Дубровиці. Виконавиця й не чула, що є таке місто Холм, тому речитативом проказала “до Хома”.

Те, що це веснянка княжої доби, цілком вірогідно. Тим більше, що відомі й похідні від неї, де замість воротаря – орендар (“олендар”), а замість князя – піп, який теж поїхав до Холма по ключі, але ключі до церкви, щоб молодих звінчати.

Такий поворот сюжету також має під собою реальний ґрунт. Степан Килимник з цього приводу нагадує:

“За панування польської влади в Україні XVI-XVII ст., коли католицькі ордени, зокрема Орден Єзуїтів, прагнули окатоличити православних українців, а польська влада прагнула ополячити, з’асимілювати, вживались жажливі засоби насильства над православними українцями. Один з цих засобів – це віддача православними церков в оренду жидам. Жиди в кожному селі мали ключі від церкви і відкривали церкву... тільки тоді, коли їм заплатить громада за це податок”.¹

Мабуть, не від ідеального залагодження цих стосунків одна з “олендарок” починається словами:

*Олендару-дару,
Втикай, бо я вдару!*

В Галичині та на Поділлі ця тема зреалізована у веснянці “Зельман” чи “Жельман”. “Зельманувки” відомі й на Західному Поліссі, але здебільшого на місцях колишніх польських колоній. Через це й звучать такі веснянки в польській вимові:

*Єдзє, єдзє желіман,
Які полі, такі бран.*

І все ж не можна не зауважити, що ці ігрові веснянки – велика рідкість. Нам на них вдалося натрапити лише в Горках Любешівського р-ну, де провела своє раннє дитинство українська письменниця польського походження Наталена Королева, та в Боблах на Турійщині.

Переважа ж більшість пісень на цю тему ховається за назвою “олендарки”, що побутує на північ від давнього Володимира, та в Рожищенському районі.

Загалом же усе розмаїття назв “володарки”, “бурударки”, “городарки”, “олендарки”, “кукударки” на Західному Поліссі не виходить за межі Турійського, Ковельського, Рожищенського районів. Тобто їхні сліди тягнуться на Волинь. Причому розмежувальна лінія між тими місцевостями, де співали “вородайки” і де їх не співали,

¹ Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – Вінніпег-Торонто, 1959. – Т.2. – С. 178 – 179.

проходить, як і для багатьох інших явищ, в рамках розмежування пшеворської та зарубинецької культур у перші століття нової ери. Тим-то пісні з такою назвою частково присутні на історичній Любоненщині (Любомльщині) і навіть на Дрогичинщині, хоч там більше проявляють себе у тих поселеннях, які прилягають до міст, або й самі вважалися особливою однорідністю. Відтак не відкидаємо можливості, що сюди вони просто привнесені.

Виспівували “вородайка”, за свідченням Корнелія Кутельмаха, і в українських Карпатах. На західній Бойковщині це мало назву “кликати вородай”. А на Буковині – “вородайчик”.¹

Ще Володимир Антонович зауважив, що у веснянці “Володар” ворота відчиняються князеві Роману чи його слугам.²

Якщо це дійсно так, то й Бойківщина, й Буковина пізніше увійшли до володінь його сина Данила, тому шлях поширення веснянки з Волині до Карпат був би надзвичайно простий. Зрештою – як і на Підляшшя та Берестейщину, які князь Данило наполегливо заселяв вихідцями з Волині.

Однак Іван Нечуй-Левицький вважає, що давніша назва веснянки – таки “Воротар” і походить від царя Ворот, згаданого у колядках. Ось що він пише:

“Слово Вородар, може й взята з історії, переіначена із слова Воротар, котре ближче до царя Ворот в колядках, аналогічних з веснянками. Їх аналогія дає право думати, що колядчаний цар Ворот змінився у веснянках на царя Воротаря. І воротар, і ворот то царі якогось ворожого города, котрі держать у себе якесь ясне срібне золоте божество”.

З іншого боку, “воротар” – не єдина назва, близька до “володар”. У с.Круглі на Ковельщині співали:

*– Города, города!
Нема вдома Галада?
– Не, немає вдома,
Поїхав до Львова
Калачі купляти
І дїтьом давати.*

¹ Кутельмах К. Прадавня основа в календарній обрядовості українців Карпат // Народознавчі зошити, 1995. – Ч.4. – С. 208.

² Грушевський М. Історія української культури. – К., 1993. – Т. 1. – С.200.

У Старих Кошарах того ж таки району пісня з драстичним (дражильним) змістом називається “вородайкою” і “вородою” і має такий зміст:

*Ой ворода- вородило,
Хлопцям ноги покрутило,
Покрутило, повертіло,
Щоб до дівчат не кортіло.*

Схоже, що на Ковельщині Леся Українка записала й пісню з аграрними мотивами, в якій згадується бородар.

У Любитові цього ж району побутував текст ритуалістичного змісту:

*– Бородаю, бородаю, -
Де я тебе поховав?
– Ой у полі под липкою,
Ще й накрию калиткою.*

Мабуть, зайве доводити, що на такій обмеженій території не могло співіснувати аж три назви, які б мали різне значення. Якесь із них чи й узагалі зовсім інша мусила послужити першоосновою. Решта ж – звичайні покручі, які виникли внаслідок утрати змісту і тривалого побутування.

З усіх наведених зразків хоч якийсь натяк на ритуалістичне значення має лише один. У ньому йдеться про поховання бородая. У контексті весняної обрядовості це пряма паралель до обряду поховання Ярила. Але бородай швидше нагадує анімістичного божка. Він настільки маленький, що його можна накрити калиткою. Очевидно, про такого йдеться й у русальній пісні, виявленій в Лиснівці Маневецького району:

*Не мий ніжка об ніжку,
Не сій муки на діжку,
Бо бог невеличкий.*

Однак Корнелій Кутельмах, мабуть, суто на типологічній основі, вважає, що “кликати ворадай” на Провідній неділі семантично перегукується з поняттям “кликати рід”, що має місце в бойківському весіллі.¹

При бажанні в “вородайках” можна знайти й вегетаційні мотиви:

¹ Кутельмах К. Прадавня основа в календарній обрядовості українців Карпат // Народознавчі зошити. – 1995. – Ч.4. – С. 208.

*– Урода- борода, чи є вдома господар?
– Нема його дома, поїхав до Кийова
Ключів купувати, землю одмикати,
По полю ходити, ту землю судити,
Ту землю судити, шо не хоче родити.
(ПВНЦ. – Ф.1. – Од. зб. 74. – Арк. 26).*

І слово “урода”, однокореневе з “урожай”, яке раніше нагадувало дієслово наказового способу – “уроджай”, і мотив відмикання землі, присутній у тексті, прямо вказують на зв’язок цієї календарно-обрядової пісні з родючістю. Не суперечить цьому й інформація про час її виконання в Поповичах Ковельського району: “В маї місяці, як теплейко”.

Чудово лучиться до семантики урожаю й назва “живодар”, що вживається на означення післявеликодніх весняних хороводів у с. Соловичах Турійського району.¹

Такого змісту дошукувався у весняній грі “Ворота” Степан Килимник, ставлячи її в розряд дохристиянських філософічних веснянок.² Але ж у наведеній веснянці образ воріт взагалі відсутній, йдеться лише про відмикання землі. Сказано в ній про суд, але коли йдеться про суд над землею, то тут це слово вжито радше в значенні осуду, ніж правового процесу. Тож усі сліди цивілізації в ній вичерпуються “Кийовом” і ключами. А це значить, що веснянка претендує дійсно на передхристиянські часи.

Багато про що говорить для дослідника й об’єкт звертання “урода-борода”. Коли йдеться про нього в контексті родючості, неодмінно виникає асоціація з “бородою”, яку залишали в кінці жнив на житньому полі. Микола Сумцов уважав зв’язані до купи стебла останнім прихистком житньому духу-божку, вигнаному женцями зі своїх місць.³ Але цілком можливо, що це був і самодостатній образ божества врожаю, на зразок солом’яних Коструба, Ярила чи Марени.

Було би несправедливо обійти увагою й той факт, що в одних місцевостях “вородайки”, “бородайки”, “живодарки”, “олендарки” грали до Великодня, в інших тільки після. Якщо ж так, то це

¹ Архів ПВНЦ. – Ф.1-Б. – Од. зб. 86. – Арк. 16 – 17.

² Килимник С. Український рік у народних звичаях та обрядах в історичному освітленні. – Вінніпег-Торонто, 1959. – Т.2. – С. 50.

³ Сумцов Н. Хлеб в обрядах и песнях. – Харьков, 1885. – С. 119.

могли бути колись зовсім різні як за змістом, так і за функціональним призначенням пісні. Щоб дуже давні, як "Подоляночка", атрибут, який міг увійти в ужиток не раніше, ніж було одомашнено велику рогату худобу. Навіть у назві "вородай" вгадується спрощення давнішої – "ворот дай", про що власне і йдеться у змісті цих весняних діалогічних хорів. А ось про які саме ворота йдеться, однозначно відповісти не так просто.

Із тих текстів, якими володіємо на сьогодні, однозначно можна сказати лише одне: не про небесні. Більшість цих ігрових веснянок має виразні еротичні мотиви. В них ідеться про насильне захоплення дівчат (крім однієї – найменшої, яка називається не дівчиною, а дівчам) у момент відсутності господаря.

У веснянці-гаївці, записаній етнографом Іваном Колесою, є один дуже промовистий факт. Навіть, якщо в гру грають парубочий і дівочий гурти, то слова "воротай, воротайнички, й отвори́ть нам воротонька" належить говорити дівчатам. Одну з них у кінці ігрового акту хлопці мусять упіймати.¹

Оскільки таке порівняння з дівочого гурту етнологами не сприймається інакше, ніж пошлюблення, нам не залишається нічого, як процитувати думку А. Фальк-Ренне:

"Ворота – межа "свого" і "чужого", "того світу" й "цього". В архаїчній свідомості вони також ототожнювалися з жінкою-породіллею, ноги якої теж служили "воротами". Згадаймо в цьому зв'язку звичай так званих "примітивних" народів, у яких чужинець, перш ніж бути допущеним у плем'я, мусив пролізти між ногами у жінок і таким чином народитися вже як свій".²

У символічному виображенні це значення могло перенестися й на цілком предметні ворота. Відомо ж бо, що ворота на подвір'я розчиняли й тоді, коли жінка не могла розродитися. Принцип імітативної магії – "подібне породжує подібне" – колись знайшов аналогію жіночим ногам у воротах. Згодом цей образ-символ знадобився для означення іншого акту в контексті еротичної поезії календарно-обрядового змісту.

Ритуал "Відкривання воріт", який відкривав шлях для дітородної функції жінки, за тим же імітативним принципом не міг

¹ Килимник С. Український рік... – Т.2. – С. 169 – 170.

² Фальк-Ренне А. Путешествие в каменный век. Среди племен Новой Гвинеи. – Москва, 1985. – С. 40.

не позначитися й на родючості землі. Тим-то просити воротайничків про відчинення воріт з боку дівчат є ритуальною нормою, яка виправдовує подальшу мету – вегетативну.

У цій книзі увагу читача не може не привернути те, що "Вородай" із Житнівки Камінь-Каширського району грався, хоч і подібно до того, як записав Іван Колесса, але істотно відмінно від того, де один із гравців із розгону розбиває зчеплений за руки протилежний ряд.

"Диточки за спудниці зьмуться і тримаються. Дне ни пускае ловити дитей. Діти примовляють:

Ой мамойко, ни 'ддавай –
Спичу тобі коровай.
Як ти мене оддасиш,
То холеру з'їсиш.
Мамойко- голубойко,
Ворон литить –
Мине вхопить!

(ПВНЦ. – Ф.1. – Од. зб.22.- Арк.4).

Присутність у тексті ворона та його потенційної жертви дає підстави для виведення назви "вородай" із "ворон дай", тобто "ворону віддай". Тут уже не видається безпідставною й версія Івана Нечуя-Левицького про царя Ворота, де на основі міфологічної території, якою покористовувався автор, ворона можна сприймати і як перевізника душі до міфічного небесного царя. Однак така реконструкція не має достатньо матеріалу для свого підтвердження.

Якщо ж звести докупи всі функції того, кого веснянки називають Бородаєм, Городаєм, Воротарем (відчиняє ворота, служить господареві, який поїхав по ключі землі відмикати, краде дівчину і якого дівчата, очевидно, після закінчення календарного терміну його повноважень, ховають), то вони виказують еротичну семантику.

Звідси виходять і "олендарки", хоч як і "Воротар" мають значні історичні нашарування. Як порівняно нові ігрові сюжети, ці тексти подекуди перебрали на себе назви давніших ігрових веснянок, які зникли.

У тому ж часовому проміжку, що й вони, виконуються типологічно схожі ігрові хори "Просо" та "Мости".

Віктор Давидюк.

Перед Пасхою, в пист, граде Вородай. Диточки за спудниці
'змуться і тримаються. 'Дне ни пускає ловити дитей. Діти
примовляють:

Ой мамојко, ни 'здавай –
Спечу тобі коровај.
Як ти мене оддасиш,
То холеру з'їсиш.
Мамојко, голубойко,
Ворон литить – мене вхопить.

*Зап. у с. Житнівці Камінь-Каширського р-ну від
О. Коширець 1931 р.н. (ПВНЦ. - Ф.1. - Од. зб.22.- Арк.4)*

Висняні пісні пирид Паскою звали “володарем”, а пусля Паскі
– просто виснянками.

*Зап. у с. Любчі Рожницького р-ну від Ніни Омельчук
1919 р.н. (ПВНЦ. - Ф.2. - Од. зб.220.- Арк.6)*

– Скажіть, у вас дівчата збиралися співати пісень перед Велико-
днем?

– Збиралися.

– А як ті пісні називалися?

– Тії пісні? Виснушке... “Володар”!

– А “володара” співали чи грали?

– Грале й спивале.

– А як?

– Спивале разно. Збиралися хлопце, дивчата...

– А як співали?

– Брались за руке й спивале:

Ой ве турке, ве салдате,

Чи пустите з-за гір погуляте?

З-за гір погуляте?

А хлопце вже одспівувале:

Ме ни турке, ни салдате,

Ни пустимо з-за гір погуляте.

З-за гір погуляте.

Наше мосте поламане

На техім Дунаї,

На техім Дунаї.

І з дивчатаме бируть вже тії тех, а тії тех... Як дивчата
йдуть, то хлопци пуднимають руке. А як хлопци йдуть, то дивчата
пуднимають руке. І вже спивають:

Ме вам мосте поладимо,
Одне дитя зоставимо,
Таке ме пруйдемо,
Таке ме пруйдемо.

А дивчата:

Ой хоч вете пірейдите,
Ме в плен забіремо.
Ме в плен забіремо.

І біруть одну дівчину. Вже там хто попався: чи встанній чи
сиредній – якей там попався. Забирають вже. То називаїця “в плен
забрале”. І грають дали... Спивають усякі такеї.

*Зап. 5.07.2003 р. у с. Карасині Маневицького району
від Парасковії Ремінської 1930 р.н.*

– Володар, володар, очіне ворота!

– А хто ж там їде?

– Пані Кнізьова. Пусте в огород.

– Чого в огород?

– Нарвате цвіточок.

– А нащо цвітке?

– Дівчаткам на вінке.

*Зап. у с. Судчі Любешівського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1. - Од.
зб.103.- Арк.17).*

– Володар, володар,
Чи є вдома господар?

– Да нема його дома.

– Да куди ж він поїхав?

– Та до ліса поїхав,

Хоче звіра забити,

Нову шубу пошити.

– Да кому шубу шити?

– Да Наташі дівойці, / 2 р.

– Пускайте нас / 2 р.

В той ліс погулять.

– Не пустимо: / 2 р.

Наші вози поламани,
Наші сани потрощани.

Не пустимо вас.

– Ми вам вози поладимо,

Одне дивча оставимо,

А самі поїдем.

*Зап. у с.Лукові Рожницького р-ну від Оксені Панасик
1916 р.н. (ПВНЦ. - Ф.2.- Од. зб.218 – Арк.3)*

– Бородару, бородару,

Отчини ворота!

– Хто тебе кличе?

– Маленькеє дитя.

– В чому воно одітеє?

– В сріблові і в золотові,

В новому капотові.

Приймемо до дівчаток

Весну кликати.

*Зап. у с.Розничях Маневицького р-ну. (ПВНЦ. - Ф.4.-
Од. зб.55.- Арк.15)*

– Перед Великим постом у вас колодку совали чи ні?

– А збіралися, збіралися...

– І як то воно було? Що робили?

– Ну так і співали, як того, якби-то нависні:

А ме поле горемо, горемо,

А ме просо сіємо, сіємо.

А ме ...

Як бо ж то? Позабувала.

– Може, “а ми поле витопчем, витопчем”?

– Ой, як бо ж то?.. Позабувала...

А ме поле горемо, горемо,

А ме просо сіємо, сіємо...

Ой зродить мо’ сто рублів із збанку,

Да й возьмемо дівойку...

Як бо ж то?..

...дівойку із радку.

Багато я знала тех пісень, як бо ж ...? Я багато знала. Ну от забулася.

– А “Ворона” грали? Знаєте таку гру?

– Якого то “Ворона”?

– А коли чіплялися один за одного...

– То воно ни “Ворон”, якось начий. Шо бируться за руке і
последне закидає? Воно по-нашому якось начий називалося. Чи
“Вужеше”, чи як іє?

Шось таке-во. Той сильніший як завиде (за руке возьмуца) і
той падає крайний.

*Зап. 2.07.2003 р. у с.Прилісному Маневицького району
від Ганни Романик 1914 р.н.*

– Ой ми поле поорем, поорем.

– А ми кони заберем, заберем.

– А ми коні викупим, викупим.

– За що ж віти купите, купите?

– Даємо вам сто злотих, сто злотих.

– Нам не треба сто злотих, сто злотих.

– А що ж вам подобно, подобно?

– Нам подобно дівицю, дівицю.

– А яку ж вам дівицю, дівицю?

– Що самого країцю, країцю.

*Зап. у с.Мельниках Шацького р-ну від Ганни Пастернак
1927 р.н. (ПВНЦ. - Ф.1 – Б. – Од.зб.6 - Арк.4 – 5)*

– А ми просо сияли, сияли,

Їдним ладом сияли, сияли.

– А ми просо витопчем, витопчем,

Їдним ладом витопчем, витопчем.

– А ми коні переймем, переймем,

Їдним ладом переймем, переймем.

– А ми коні випустим, випустим,

Їдним ладом випустим, випустим.

– Ой як же вам випустить, випустить,

Їдним ладом випустить, випустить.

– Нам подобна дівчина, дівчина,

Їдним ладом дівчина, дівчина.

*Зап. у с.Великій Осниці Маневицького р-ну від Улитки
Бутесць 1921 р.н. (ПВНЦ. - Ф.1-Б.- Од. зб.139.- Арк.7)*

Ой і одозвався молодий Іванко,
Гей, молодий Іванко.
Я неточку зв'яжу, то я тибє візьму,
Гей, то я тибє візьму.

- Замостоцькі люди, чого ви стоїте? / 2 р.
- Ой ми ни стоїмо, мости будуїмо. / 2 р.
- Замостоцькі люди, з чого ви будуете? / 2 р.
- З чирвоної рожі, з білої бирози. / 2 р.
- Замостоцькі люди, чи вільно їхати? / 2 р.
- Одну зоставляти. / 2 р.

Зап. у с. Видранці Ратнівського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.- Од. зб.152.- Арк.4-5)

Ходіте, дивочке, володаря грате,
Володаря грате.
А стареї бабе ідіте до хате,
Ідіте до хате.
Ідіте до хате дітке колихате,
Дітке колихате.
А стареї діде у солому спате,
У солому спате.
А ми молоденькі усю ніч гуляте,
Усю ніч гуляте.

Зап. у с. Судчі Любешівського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.- Од. зб.103.- Арк.16)

На Великдень "перепілки" грали цілий тиждень до Провид.
Грали і дивчета, малиї діти, жинке. Ше яечками бились.

Зап. у с. Кричевичах Ковельського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.- Од. зб.66.- Арк.3)

- Ой володар, володар, вічини ворота.
- Ни вочиню воріт, бо нима пана дома,
Бо нима пана дома, бо поткав до Львова.
- А чого ж він поїхав?
- По ключі, по гроши, по дівчата хороши.
Ключів купувати, воріт вочиняти,
Воріт вочиняти, зиму зачиняти.

Зиму зачиняти, весну випускати,
Випускати росу на дивоцькую красу,
Дивоцькая краса як літняя роса.
Зап. у с. Яревицах Старовижівського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.- Од. зб.200.- Арк.11)

- У вас навесні у великий піст які ігри грали?
- Ой які ж ми грали ігри? "Городай", да й по тому ... по горбу бігалі...бігалі одна за їднею, почіплєїмса... Ай, які ми не іграли...
- А "Городай" як грався?
- Як?.. Як уже пуд Паску, то "Городай, Городай, наш дід бородай", - приказувалі.
- А далі як?
- А хто вже йо' знає, як далі.
- А не чіплялися один за одного?
- О, чіплялися.
- Спереду старший?
- Старший.
- І закидає?
- І закидає, і "Городай, Городай, наш дід бородай...", і да й ше там якось казалі. Як казалі, я вже позабувала його.
- То це в Серхові так грали?
- Не, в Озірцях. Я сама з Озірець. А сюде ни так давно прийшла.

Зап. 7.07.2003 у с. Серхові Маневицького району від Наталки Паламар 1928 р.н. уродженки с. Озірець Володимирецького району.

На веснянки в нас казалі "городала". І співали їх в піст перед Паскою.

Зап. у с. Вільках Турійського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.- Од. зб.215.- Арк.25)

Наші хлопці стрільці-стрільці
Загнали жабу в куші-куші.
Один каже: "Жаба раба"
Другий каже: "Моя баба".
Зап. у с. Вільках Турійського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.- Од. зб.215.- Арк.25)

Дрібушки, дрібушки,
Наварив дід юшки
Биз круп, биз соли
В червонім росולי.
Давай, мати, ночовочки,
Наварим затирочки
З сім'яним молочком.

Зап. у с. Білині Ковельського р-ну від Серафими Шульгач 1915 р.н.

Ей рано-рано, в тем куці,
То там збиралися молодці,
Ей рано-рано, молодці.
То там збирались молодці,
То здавале гроше на танці,
Ей рано-рано, на танці.
Молодей Іванко набильш дав,
Ей рано-рано, набильш дав.
Вин собі Галю сподобав,
Ей рано-рано, сподобав.

Зап. у с. Світязі Шацького району.

– Урода-борода, чи є вдома господар?
– Нема його дома, поїхав до Кийова
Ключів купувати, землі одмикати,
По полю ходити, ту землю судити,
Ту землю судити, шо не хоче родити.

*Зап. у с. Поповичах Ковельського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.-
Од. зб. 74.- Арк. 26)*

– Володар, володар! Одкривай ворота!
– А хто ж біля воріт стоїть,
А хто ж воріт кличе?
– Князьо, дітьо моє!
– Не пустимо, не пустимо
З-за гір погуляти,
У нас мости поламані
На рускім Дунаї.

– А ми мости поладимо,
Одно дітьо зоставимо,
А таки ж ми поїдемо.

При виконанні цієї пісні-веснянки брались за руки, посередині стояв володар. Ходили при цьому за сонцем.
Зап. М. Солончук в с. Троянівці Маневицького р-ну від Уляни Іващик.

– Ви пам'ятаєте, які пісні колись співали навесні?

– Чуть-чуть помню. Як розтає ... зима, то виходимо вже на соничко в таких постоліках... Якось отак постають радом дивчата і хлопчаке, і так, як до хлива, другий радок стає. І дивчата – то будуть турке називате хлопцюв і будуть їм спивате:

Ой ве турке, ве салдате,
Чи пустите з-за гір погуляте?
З-за гір погуляте?

(Ну, теї в ту сторону ни пускають, а теї – в ту). А воне вже їм одспівують:

Ме ни турке, ни салдате,
Ни пустимо з-за гір погуляте,
З-за гір погуляте.

Тобто вже хлопце одспівують. То це помню. Але ше ж ни грала, ше куде ж я там? То тре вже більшиньке, шоб вже... Да й пудходять одне ду 'днеш. Тиї звидте, а тиї звидте. Да й воне їм вже кажуть, теї хлопце:

Ни пустимо з-за гір погуляте,
Бо в нас мосте поламане
На рускім Дунаї.

Ото таке. А чи воно пісня, чи байка, ни докажу, бо ни понімала ще...

А воне вже, дивчата, одказують:
Ой як вите да й пройдете,

Ме в плен забиремо,
Ме в плен забиремо.

Ото це запомніла... І вже проходять, пірипускають, і одну дівчину чи там кого вже забірають до сибє, до тех туркув, як називале.

Отакє знаю. А як воно далий, шо воно отразелось – ни знаю.

А оце знаю. Ме тако збоку жиле, вевідуть нас да й слушаїмо. Да й оце запомніла, о! А далий – ни знаю, як воно далий.

Зап. 5.07.2003 р. у с.Карасині Маневицького р-ну від Палажски Касян 1927 р.н., неписьменної.

– Олендару-дару,
Втикай, бо я вдару.
– Нима пана вдома,
Поїхав до Холма
Ключі купувати,
Церков одмикати.
Церков одмикати,
Молодих вінчати.

(ПВНЦ. – Ф.1.- Од. зб.107.- Арк.11)

Веснянки співали після Великодня. Співали хороводи по колу. Хороводи називали – “живодар”. Співали голосно, щоб луна ішла – “животи дерли”.

Зап. у с.Соловичях Турійського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1-Б.- Од. зб.86.- Арк.16-17)

– Чи можна було колись у Великий піст грати ігри?
– Грале, канешно.
– А які ігри грали?
– Ігре всяке грале. Гра-а-але. Як, бачите, такех пісень ни можна сівате, то ідуть “на вородар”, да “котка” виводять (“Старей котко мешку ни зловить”). Да тако за руке побируться, таке-во коло зроблять... То я завжди мешкою була... Пробіжу, де хоч пробіжу. То мине пропускають, а того котка ни пропускають. І я утикаю, а там знов мине ловлять. То, знаїте, всяке буле ігре.

– А що співали у Великий піст?

Скільки в сете дирочок, дирочок,*
Тильке хлопцям болячок, болячок.
Скільки в церкве народдя, народдя,
Скільки дивкам здоров'я, здоров'я.

Зап. 6.07.2003 у с.Градиську Маневицького р-ну від Февронії Горайчук 1928 р.н.

* Мелодія, як у пісні “Покотю я й долото”.

– А як “Вородара” грали?
– Ну як? Бачите, в нас ото коло церкви там такей клен... вилекий клен. Сходяться, о, хлопці, дівчата, коло таке роблять, такем ключом чіпляються:

– Ой ве турке, ве салдате,
Пускайте нас з-за гір погуляте!

А те знов кажуть, друге:

– Ме ни турке, ни салдате,
Ни пустимо вас з-за гір погуляте,
Бо в нас мосте поламане
На техім Дунаю –
Вите ни пройдете.

– А ме мосте поладимо,
Одне дитьо уставио –
А таке ж ме пройдемо.
– А як вите пирейдете,
Ме в плен забиремо.
– Як вите нас забирете,
Медом-вином напоїте,
То ме в вас будемо.

Зап. 6.07.2003 у с.Градиську Маневицького р-ну від Февронії Горайчук 1928 р.н.

– Ой ви турки, ви солдати,
Чи пустите за гір погуляти?
– Ми ни турки, ни солдати,
Ни пустимо за гір погуляти,
Бо в нас мості поламани
На тихім Дунаю.
– Ми вам мості поладимо,
Одне дитя оставімо,
Такі ми пруйдем.
– Ой хоть вите пирейдете,
Ми в плен забиремо. / 2 р.
– Ой хоть вите забирете,
Таки ми у вас будімо.

Зап. у с.Карасині Маневицького р-ну від Т.Савчук 1929 р.н. (ПВНЦ. - Ф.1-Б.- Од. зб.125.- Арк.27-28).

– Чи пам'ятаєте гру з такими словами: “Воротару, воротару, відчиняй ворота”?

– Не, ме таку ни грале.

– А які грали?

– Явор, явор, яворове люде,

Що ве там робеле?

– Ме робеле мости

Для пана старости.

Тисьонцкаме опускаме,

А їдного затшимаме.

Отако дивчата ставале по парах, по парах, по парах, кіко нас є – чи десіть, чи двацить, а тиво бігають по двоє попуд рукаме, а ме тримаімо й спиваімо. Ото тако.

Зап. Олена Білик 3.07.2003 у с.Прілісному Маневицького р-ну від Анастасії Приходько 1925 р.н.

– Навесні дівчата збиралися грати якісь ігри. Співати якихось пісень?

– Дево, шо збиралися. Поповиводиле ме того “котка”, “вородар” грале.

– А якось приспівували?

– А чом же ні.

– То як саме грали того “Вородара”?

– Отако побирутсья ззаду за вдежу, да:

Увсе хлопце, увсе стрільці,

Застрелиле мешку в коробце,

В коробце.

Мешку в коробце, жабку в булотце,

В булотце.

Зап. 6.07.2003 в с. Градиську від Марії Йовик 1940 р.н.

А то – “Явор, явор...”:

– Явор, явор, яворове діте,

Що вите робеле?

– Мосте кладовеле.

– Гля кого ти мосте?

– Гля пана старосте.

Вшистке коні пропускаем,

А їдного зоставляем.

То оставлять одного. І так поберемося й пиритягасмо. А ти побирутсья, і ме тако держимо, а воне попуд наме пробігають.

– А то не в школі часом за Польщі вас навчили такої пісні?

– Не, не, ме так “Вородар” грале. Так одо коло церкве грале “Вородар”.

– І та друга теж не “Явор”, а “Вородар” називалася?

– Так... Пирид Паскою, ото в пист... Граімо до самого, до самого вечора.

– А ті пісні, що в пист співали перед Великоднем, як називалися?

– Я знаю, як? Мо’ виснянке? То то в пист є спивале:

– Висна наша красна,

Шо те нам принесла?

Зап. 6.07.2003 р. в с.Градиську Маневицького р-ну від Марії Йовик 1940 р.н., Явдокії Левчик 1934 р.н., Ганни Романок 1926 р.н.

– Ой вурота, вурота,
Очиняйте вурота!

– А хто вурит кличе? / 2 р.

– Княгині бояри. / 2 р.

– Ой чога вам в огород? / 2 р.

– Нарвати квиток. / 2 р.

– А нашо вам квитки? / 2 р.

– Повити винки. / 2 р.

– А нашо винки? / 2 р.

– Вбирати дівки / 2 р.

– А нашо вбирати? / 2 р.

– Замож удлавати. / 2 р.

Зап. у с.Годомичах Маневицького р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1-А.- Од. зб.10.- Арк.24-25)

– Які ігри грали на Великодень, які пісні співали?

– “Кручане ребро”, “Розлуги”, “До царівни гості ядуть”.

– До царівни гості ядуть. / 2 р.

– Що за гості, хто там яде?

– Мої гості – два панове. / 2 р.

– Наша панна не прибрана,

Ме ни знаім тих панове. / 2 р.

– Прибирайся, красна панно,
 Бо хороши два панове./ 2 р.
 – Ой прибралась красна панна,
 Приїжайте два панове./ 2 р.

*Зап. у с. Забродах Ратнівського р-ну від С. Поліщук
 1926 р.н. (ПВНЦ. - Ф.1. - Од. зб.153)*

Лівенторе, приверенторе,
 Бери свою жону
 Та й веди додому,
 А ми будем співать,
 Весну закликать.

*Зап. у с. Сельці Турійського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1. - Од.
 зб.209. - Арк.2)*

РОГУЛЬКИ

(рогулейки, розгулейки, рогулики)

– У нас їх називали не веснянки, а рогулейки, – на ходу відповіла на наше запитання про весняні пісні літня поліщучка й жваво пірнула в темряву сіней. Коли ж умостилася на призбї, затиснувши між колін маслобійку зі стертим держалом, стишилася, і наша розмова набула помітнішого темпу.

– І що? Слова “веснянки” ви взагалі не чули?

– Чом не чула? Чула. Але вже за советів. А за Польщі, де й за Росії, в нас їх називали рогулейки. Рогулейки і тільки. Ніяких виснянок ми не чули.

– І коли ж їх співали?

– Починали співати в пист пирид Виликоднем ...

– І яких співали?

Держално маслобійки сповільнює свій темп. І приємний тембр злітає високо вгору, а зморшки на засмаглому обличчі розходяться й починають вражати своєю білизою:

– Ти молодице молодая,

Чо-ом не вийдеш на вулойку?

Чо-ом не вийдеш на вулойку,

Чом не виведеш рогулейку?

– Я-а-к же мені виходити,

Ту рогулейку заводити?

*В мене свекруха – не матьонка,
 В мене свекурко – не татойко.
 В мене свекурко – не татойко,
 В мене зовиці – не сестриці.*

Все зрозуміло: роль веснянок тут виконували пісні зі шлюбними мотивами, ті, які ми звикли вважати петрівками.

– А які ще пісні у вас називали рогулейками?

– Сю то заводили першою. Але були...чом не...були й генчи. Ще сю співали:

Ой, до Петра зозулейци кувати,

А по Петрі диточки годувати.

Ой, вивела зозулечка діти,

Та й не знала, куди з ними летіти...

Ця пісня теж не змінює наших стереотипів про те, коли її співали. Звісно ж не ранньою весною, а десь після Трійці. Але підводимо до того, щоб це сказала сама поліщучка.

– І коли ж то співали цих пісень?

– Висною. Рогулейки співали тільки висною.

– А ще якихось весною співали?

– Висною в пист тільки постових, але й рогульки співали. Постивки сумні. Їх витяжни називають. Пирид Виликоднем стають кружка і співають протяжних. Ото їх постивками й називають. Співають рогулейки й постови пісні.

Подібні свідчення ми вже чули не тільки в Хотешові, звідки наша співрозмовниця, а й у Качині, Стобихві, Самарах. Але чітко уявити, що ж таке рогульки, з цих фольклористичних діалогів важко. В Мостиці на Камінь-Каширщині тільки й згадали, що рогульки співали на Великдень, але це не тільки не прояснило ситуацію, а й узагалі завело всі наші пізнання цього виду весняних пісень у глихий кут.

На другий день Великодніх свят починали співати “рогульки” і на Підляшші. Від того, що в пист співали тільки дівчата, а після Великодня розваги молоді ставали огульними, Станіслав Двораківський виводить і назву жанру в цілому. Більше того, називає ці пісні не “рогульками”, а “огульками”!

¹ Двораковський С. Поминальні дні на Північному Підляшші // Берегиня. 2000. – Ч.1. – С. 49.

Однак в 90-х роках ХХ ст., більше ніж через півстоліття після Двораковського, Єлизавета Рижик записала й видала "Рогульки з Підляшшя", тим самим довівши, що й на цій, заселеній українцями території Польщі, вживається та сама назва, що й на решті Західного Полісся.

Може бути ближчою до істини назва, на яку потрапили студенти Волинського університету в с.Новосілках Маневичького району. Там такі пісні називають розгулейками. Якщо врахувати, що пісня, яка розпочинала цикл, закінчувалася словами молодички:

*Бодай той кужіль в вогні згорів,
Бодай дитячко вовчок заїв,
Ой то б я вийшла на юлойку
І вивела би рогулейку.
Ой якби вийшла, підскочила,
Усіх би хлопців піддрочила,*

то це розгул очевидний, хоч і записаний цей текст в іншому селі, де побутує назва рогулейка.

Не можна відкидати й третього припущення, звідки пішла така дивовижна назва. Оскільки ареал її побутування зачіпає території України, Білорусі, Польщі, вона може мати давнє балто-слов'янське походження.

Більше того, що одна з рогульок такого ж метричного складу

*– Ой ти, зозулько рябейкая,
Чого така малейкая?
– Ой умер батько, вмерла мати,
Не було кому годувати.
Мене пташейки годували,
Мені їстоньки не давали.
Ой сами їли-обідали,
Мене, зозульки, не виділи,*

обіграє спільну для балто-слов'янського фольклору тему зозулі-сироти, більше відому по легендах.

Текстовою особливістю усіх рогульок є рефрен рано-нерано, стимологія якого також, вочевидь, ще дослов'янська.

Віктор Давидюк.

Рогулейки – перед Паскою.

*Зап. у с. Самарах Ратнівського р-ну від О.Касянчук
1926 р.н. (ПВНЦ. - Ф.1. - Од. зб.23. - Арк.67)*

Рогульки співали цілий Великий піст, а маївки – на Зелені свята.

*Зап. у с. Стобихівці (х/р Гурно) Камінь-Каширського
р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1. - Од. зб.46. - Арк.16)*

Рогулейки співали вже после Паски, до Паски тільки дити співале, пасем овечки й співаємо, а старши збираюця й вилазять на поди такеї (шо то жито кладуть), посідають і співають.

*Зап. у с. Самарах Ратнівського р-ну від Ганни Іванюк.
(ПВНЦ. - Ф.1. - Од. зб.24)*

– Ой у в городі рукіс, рукіс,
Чом ти, Іванку, більший не ріс?
– Ой хватить з мене такенького,
Любить Наталка маленького.
– Ой у в городі весна красна,
Ой там Наталку дурна трасла.
– Ой хай трасе, нехай знає,
Нехай з хлопцями не гуляє.
– Ой у в городі лупух, лупух,
Нехай би Олі живіт опух.
– Нехай пухне, нехай знає,
Нехай з хлопцями не гуляє.

*Зап. у с. Навозі Рожницького р-ну від Надії Мар'юк
1931р.н. (ПВНЦ. - Ф.4. - Од. зб.29. - Арк.2)*

Ой на горі покіс, покіс,
Набрав горт хлопців –
Поніс, поніс.
Ой на горі покісниця,
Забрав чорт хлопців
Та й тішитесь.

*Зап. у с. Забужжі Любомльського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.-
А. - Од. зб.32. - Арк.8)*

Зелений барвінку, стелися низенько,
 Гей, весно красна, стелися низенько.
 Стелися низенько, бардзо хорошенько,
 Гей, весно красна, бардзо хорошенько.
 Раненько вставала, його поливала,
 Гей, весно красна, його поливала.
 Там пташки літали, над ним щебетали,
 Гей, весно красна, над ним щебетали.
 А я собі росла, росла-переросла,
 Гей, весно красна, росла-переросла.
 Росла-переросла, поставила кросна,
 Гей, весно красна, поставила кросна.
 Що бердечко стукне, то ниточка пукне,
 Гей, весно красна, то ниточка пукне.
 Дочка спати ляже, мати нитку зв'яже,
 Гей, весно красна, мати нитку зв'яже.

*Зап. 1994 р. у с. Забужжі Любомльського р-ну
 від Анастасії Панасюк 1929 р.н.*

– Мати, мати,
 Ти порадойка в хати.
 Порадь міні,
 Як нелюба назвати.
 – Ой, сідай, доню,
 За тисовийким столом.
 Назви нелюба
 Сивесейким соколом.
 – Ой, легше, мати,
 Круту гору копати,
 Чим нелюба
 Сивим соколом звати.
 Гору копавши,
 Сяду, одпочену,
 А за нелюбом
 Навіки загену.
 Гору копавши,
 Я водеці нап'юся,

А за нелюбом
 Сльозойками уллюся.

*Зап. у с. Видраниці Ратнівського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.-
 Од. зб. 152.- Арк. 26)*

Не куй, зозулько, в темнім лісі –
 Ше накуєся на орісі,
 Не плач, дівчино, у матьонки –
 Ше наплачися у свикрухи,
 Її пороги стукаючи,
 Її роботи переймаючи.
 Як переймеш – хвалитиме,
 Як не переймеш – судитиме.

Малейка ничка Питривночка,
 Не виспалася попівночка.
 Путала воли половеї,
 Сукала шнури шовковії.
 А посукала – осідлала,
 Осідлавши, поїхала.
 Ой приїжає под брамоюку:
 – Очинися, мій свекорко.
 – Ой, як назвеш “мій таточко”,
 Очиню сіни ше й хатойку.
 – Як я маю свекра “татком” звати,
 То ліпш піду горди рвати.
 Вирву горди та й покину,
 А як “татойком” назву, то й загину.
*Зап. у с. Заболотті Ратнівського р-ну. (ПВНЦ. - Ф.1.-
 Од. зб. 157.- Арк. 14)*

– Ой ти, ябליнько довгостойная,
 Рано-нерано, довгостойная.
 Чого так рано у полі стоїш,
 Рано-нерано, у полі стоїш?
 – Я в полі стою, sweї пори жду,
 Рано й нерано, sweї пори жду.

Як прийде пора, ябличко зроджу.
 Ябличко зроджу нивиличкоє,
 Рано-нерано, нивиличкоє.
 Невиличкоє, краснобокоє,
 Рано й нерано, краснобокоє.
 – Ой ти, дівчино молодая,
 Рано й нерано, молодая.
 Чого так довго у батька сидиш,
 Рано й нерано, у батька сидиш?
 – Я в батька сиджу, свеї пори жду,
 Рано й нерано, свеї пори жду.
 Я заміж піду та й за писаря,
 Рано й нерано, та й за писаря.
 Ой той писар – великий богач,
 Рано й нерано, великий богач.
 Купив хустку, ше й купив калач,
 Рано й нерано, ше й купив калач.
 Купив хустку червоненькую,
 Рано й нерано, червоненькую.
 Пригорнув мене молоденькую,
 Рано й нерано, молоденькую.

Зап. у с. Заболотті Ратнівського р-ну від Теклі
 Петровичової 1921 р.н. (ПВНЦ. - Ф.1.- Од. зб.157)

Ой, гурка, гурка полиновая юшка,
 Ой лиха, лиха чужа мати-свикрушка,
 Ой гирку юшку та й за плит виливають,
 Чужа мати та й за стил ни пускає.
 Ой гурку юшку тре на двир виливати,
 З чужою матір'ю треба вік коротати.

Зап. у с. Забрдах Ратнівського р-ну від Параски Вертей
 1924 р.н. та Степаниди Поліщук 1926 р.н. (ПВНЦ. -
 Ф.1.- Од. зб.153)

Ти, молодая молодежи

Жваво, весело

Ти мо - ло - да - я мо - ло - ди - це.
 ра - но - не - ра - но, мо - ло - ди - це
 До ку - жі лю би - лей - хо - го.
 Ра - но - не - ра - но, бі - лей - хо - го.
 Бо - дай той ку - жль на во - ні зо - рі.
 Ра - но - не - ра - но, на во - ні зо - рі.

– Ти, молодая молодежи,
 Рано-нерано, молодежи.
 Чом ти не вийдеш на юлойку?
 Рано-нерано, на юлойку.
 Чом не виведеш рогулейку?
 Рано-нерано, рогулейку.
 – Чого я маю виходити?
 Рано-нерано, виходити.

Ту рогулейку виводити?
 Рано-нерано, виводити.
 В мене свекорко – не татойко,
 Рано-нерано, не татойко.
 В мене свекруха – не матюнка,
 Рано-нерано, не матюнка.
 В мене зовиці – не сестриці,
 Рано-нерано, не сестриці.
 В мене дівері – не братики,
 Рано-нерано, не братики.
 Положать мене позній себе,
 Рано-нерано, позній себе.
 А збудять мене раній себе,
 Рано-нерано, раній себе.
 До кужілю білейкого,
 Рано-нерано, білейкого.
 Ще й до дитятка малейкого,
 Рано-нерано, малейкого.
 Бодай той кужіль на вогні згорів,
 Рано-нерано, на вогні згорів.
 Щоб того півня шуляк забив,
 Рано-нерано, шуляк забив.
 Чого він мене так рано збудив?
 Рано-нерано, так рано збудив.
 Бодай те дитя саме вмерло,
 Рано-нерано, саме вмерло.
 Щоб воно мені простір дало,
 Рано-нерано, простір дало.
 Ой то б я вийшла подскочила,
 Рано-нерано, подскочила.
 Усейкі хлопці подрочила,
 Рано-нерано, подрочила.
 Ой то б я вийшла вигульнула,
 Рано-нерано, вигульнула.
 Усім хлопчикам підморгнула,
 Рано-нерано, підморгнула.

Зап. О.П. Кондратович 7.04.1976 р. у с. Видричах Камінь-
 Каширського р-ну від Тетяни Мартинюк та
 Юхимки Царик.

Ой броду, броду, тихая вода

1. 2. 5. 7. 12. 13

Живо, весело

Ой бро - ду - бро - ду ти - ха - я во - да.

Ра - но - не - ра - но ти - ха - я во - да.

3. 4. 6. 8. 9. 10. 11. 14. 15. 16

Там по - хо - ди - да, биль бі - ли - да.

Ра - но - не - ра - но, биль бі - ли - да.

Ой броду, броду, тихая вода,
 Рано-нерано, тихая вода.
 Там походила дівка молода,
 Рано-нерано, дівка молода.
 Там походила, биль білила,
 Рано-нерано, биль білила.
 Биль білила, личейко мила,
 Рано-нерано, личейко мила.
 Прийшов до єї татойко її,
 Рано-нерано, татойко її:
 – Ходи, донейко, додомойку,
 Рано-нерано, додомойку.
 Прийшли до тебе добрії люди,
 Рано-нерано, і всі сватове.
 Однії люди бузацькїї,
 Рано-нерано, бузацькїї.
 Другії люди теклинськїї,

Рано-нерано, теклинській.
 Третії люди видрицькій,
 Рано-нерано, видрицькій.
 - Я на Бузаки одказала,
 Рано-нерано, одказала.
 А на Теклине хустойку дала,
 Рано-нерано, хустойку дала.
 А на Видричі - сама молода,
 Рано-нерано, сама молода.
 Сама молода, як ягода,
 Рано-нерано, як ягода.
 А на Видричі сама піду,
 Рано-нерано, сама піду.
 Бо на Видричах хлопця я люблю,
 Рано-нерано, хлопця люблю.

Зап. О. П. Кондратович 7.04.1976 р. у с. Видричах Камінь-Каширського р-ну від Тетяни Мартинюк та Юхимки Царик.

'Давала мати за старого

'Давала мати за старого,
 Рано-нерано, за старого.
 Як оддавала, питалася,
 Рано-нерано, питалася:
 - Як ти, донечко, з ним житимеш?
 Рано-нерано, з ним житимеш?
 Яку постільку стелитимеш?
 Рано-нерано, стелитимеш?
 - Під головою - каміннічко,
 Рано-нерано, каміннічко.
 Попід бочейки - шипшиннічко,
 Рано-нерано, шипшиннічко.
 Під ножейки - жичку-кропиву,
 Рано-нерано, жичку-кропиву,
 Бо з тим нелюбом жити неміло,
 Рано-нерано, жити неміло.
 'Давала мати за молодого,

Рано-нерано, за молодого.
 Як оддавала, питалася,
 Рано-нерано, питалася:
 - Як ти, донечко, з ним житимеш?
 Рано-нерано, з ним житимеш?
 Яку постільку стелитимеш?
 Рано-нерано, стелитимеш?
 - Під головою - перинойки,
 Рано-нерано, перинойки.
 Попід бочейки - подушечки,
 Рано-нерано, подушечки.
 Попід ножейки - рябі ряденця,
 Рано-нерано, рябі ряденця.
 Рябі ряденця широкого серця,
 Рано-нерано, широкого серця.

Зап. О. Кондратович 7.04.1976 р. у с. Видричах Камінь-Каширського р-ну від Т. Мартинюк та Ю. Царик.

Викопаю колодяца

Жваво, весело

Ви - ко - па - ю ко - ло - дя - ца ка - ля све - т - ла - тя
 ка - ля све - т - ла - тя

Викопаю колодяца
 Каля своєї хати. / 2 р.
 Вийди, вийди, дівчиночко,
 Водичейки брати. / 2 р.
 Вийшла, вийшла дівчиночка,
 Стала воду брати. / 2 р.
 Ой як вийшов козачейко
 Та й став заціпати: / 2 р.
 - Не тут тобі, дівчиночко,
 Не тут воду брати. / 2 р.

– Не тут тобі, козачейко,
 Мене зачіпати. / 2 р.
 Не копавши колодяця,
 Не питимеш води. / 2 р.
 Не любивши дівчиночки,
 Не матимеш жони. / 2 р.
 Полюбивши дівчиночку,
 Будеш жону мати. / 2 р.
 Уже з того колодяця
 Орли воду п'ють, п'ють. / 2 р.
 Уже твою дівчиночку
 До шлюбойку ведуть. / 2 р.
 Один веде за ручейку,
 А другий за рукав, / 2 р.
 Третій гляне – серце в'яне,
 Що любив, та не взяв. / 2 р.

Зап. О. Кондратович 7.04.1976 р. у с. Видричах Камінь-Каширського р-ну від Т. Мартинюк та Ю. Царик.

Ой ти, зозулько рабокрила

Ой ти, зозулько рабокрила,
 Всеньке пір'їчко погубила.
 А я сьоннічка рано встала,
 Всеньке пір'ячко позбирала.
 Ой ти, зозулько рябовіса,
 Ой виведь мене з цього ліса,
 Ой виведь мене з цього краю,
 Бо я доріженьки не знаю.

Зап. у с. Нуйні Камінь-Каширського р-ну від Ю. Шумик 1919 р.н.

Ой ти, зозулько рябейкая

– Ой ти, зозулько рябейкая,
 Рано-нерано, рябейкая,
 Чого ти така малейкая?
 Рано-нерано, малейкая?

– Мене пташечки годували,
 Рано-нерано, годували.
 Мене їстойки не давали,
 Рано-нерано, не давали.
 Ой самі їли-живилися,
 Рано-нерано, живилися.
 Ой бодай вони втравилися,
 Рано-нерано, втравилися.
 Ой самі їли-поживали,
 Рано-нерано, поживали.
 Ой бодай вони поздыхали,
 Рано-нерано, поздыхали.
 Давали їсти покрошичку,
 Рано-нерано, покрошичку.
 Вигодували, як пташечку,
 Рано-нерано, як пташечку.

Зап. О. Кондратович в 7.04.1976 р. у с. Видричах Камінь-Каширського р-ну від Т. Мартинюк та Ю. Царик.

Ой ти, дубе, дубе, чом ти не розвився

Ой ти, дубе, дубе, чом ти не розвився?
 Гей, чом ти не розвився?
 Молодей Іванку, чом не йожневся?
 Гей, чом не йожневся?
 Вже твоя Вольгочка росла, переросла.
 Гей, росла, переросла.
 Росла, переросла – поставила кросна.
 Гей, поставила кросна.
 Як бередечком бохне, так неточка лопне.
 Гей, так неточка лопне.
 Неточку з'язала – сіла, заплакала.
 Гей, сіла, заплакала.
 – Ой чом то ж те, мате, замуж не оддала?
 Гей, замуж не оддала.
 Замуж не оддала, куде я казала.
 Гей, куде я казала.
Зап. у с. Пульмі Любомльського р-ну.

– Ранняя пташейко,
Чого прилетіла?
– Мене пташки били,
Дітки викидали.
– Молодий мій Колю,
Чом ти не женився?
Вже твоя дівуля
Росла переросла,
За іншого пішла.
Поставила кросна:
Що бердечком стукне –
То й ниточка пукне.
Мати нитку зв'яже,
Дочка спати ляже.

Зап. у с. Столенських Смолярах Шацького р-ну від
М.Здонюк 1906 р.н.

Ой лісу, наш лісу

Задумливо

Ой лі - су, наш лі - су, ой лі - су, наш лі - су.
чо - го так ти - хо сто - іш? сто(ш)? чо - го так ти - хо
сто - іш? чо - го так ти - хо сто - іш?

– Ой лісу, наш лісу, / 2 р.
Чого так тихо стоїш? / 2 р.
Чого так тихо стоїш? / 2 р.
Чом пташки не щечуть? / 2 р.
– Нікому щечати: / 2 р.
Всі пташки в вир'є пішли, / 2 р.

Но 'дна я зосталася. / 2 р.
Зозулька рябейкая / 2 р.
Та й та полинула, / 2 р.
Крильцями стрепенула. / 2 р.
– Ой село, наше село, / 2 р.
Чого так тихо стоїш? / 2 р.
Чого так тихо стоїш? / 2 р.
Чом дівки не співають? / 2 р.
– Нікому співати: / 2 р.
Всі дівки заміж пішли, / 2 р.
Одна я зосталася, / 2 р.
Та й тая заручена, / 2 р.
Та й тая заручена. / 2 р.
Тільки-но не звінчана. / 2 р.

Зап. О.Кондратович 8.01.1979 р. у с. Підріччі Камінь-
Каширського р-ну від Т.Приймак та О.Карпук.

Тепер, дівчата, весна красна

Бадьоро

Те - пер, дів - ча - та, вес - на крас - на.
Дур - на - я дів - ка ка - між пішла.

Тепер, дівчата, весна красна,
Дурная дівка заміж пішла.
А розумная зосталася.
Ще більш розуму набралася.

Ой було літо – тепер зима

Ой було літо – тепер зима,
Ой казав Хома: дівок нема.
Ой було брати-вибирати:
Були хороші ще й багаті.

Мелодія пісні та ж, що й попередньої "Тепер, дівчата, весна красна".
Зап. О. Кондратович 8.01.1979 р. у с. Підріччі Камінь-Каширського р-ну від Т. Приймак та О. Карпук.

– Ой на городі метелиця,
Чом ти, молодик, не женишся?

– Ой нащо мені женитися

Та чимось журитися:

Ой чи ложкою, чи мискою,

А за півроку – колискою.

Зап. у с. Самарах від М. Тарасюк 1917 р.н.

Співали у селі такі веснянки:

Скакала жабка на гречку,
Стоїть козачко з вуздечков.

Пусти, жабко, не звуждаю,

Свеї дівчини дожидаю.

– Мете бура-метелиця,

Ой чом ти, козаче, не женишся?

– Ой як же мні женитися:

Свені пуд хату пудрелися,

А миши гроши поноселе,

А дівчину інші полюбеле.

– Ой ти, зозулько рабейкая,

Чого ти така сумнейкая?

– Ой вмер батько, вмерла мати,

Не було кому годувати.

Мене пташечки годували,

Мені їстойки не давали,

Давали тюлько по-трошечку

Годували мня, як пташечку.

Зап. у с. Нуйні Камінь-Каширського р-ну від Ю. Шумик
1919 р.н. та Н. Лізарук 1924 р.н.

Веснянке починале спивате на читвертий ниділе посту й до
самих Проводув... Грають "Хрещика": бируться за руки й ходять
навхрест, хлопце ловлять дивчет. Як возьмуться за руке, то ходять
упротів сонця у правий бик "крилом".

– Ти молода молодице,
Вийди, вийди на гулицю.
Вийди, вийди на гулицю
Заведи нам рогулицю.
Заведи нам рогулицю,
Рано-нерано, рогулицю.
– Не вийду я на гулицю,
Ни завиду вам рогулицю,
Бо в мене свекор не татойко,
В мене свекруха не матюнка,
Мене на гулицю не пускають,
Рано-нерано; не пускають.

Зап. у с. Краснилівці Камінь-Каширського р-ну.

Зелений барвинку

– Зелений барвинку,
Чом ти не стелився? / 2 р.

Молодий козаче,

Чом ти не женився? / 2 р.

– Хано весна преїде,

То я ж стелюся. / 2 р.

Дівци літа вейдуть,

То я вженюся. / 2 р.

Ще моя дівойка

Сім літ не доросла. / 2 р.

Сім літ не доросла,

Дарув не наткала.

Дарув не наткала,

Хустки не вишила. / 2 р.

Зап. у с. Свіязі Шацького р-ну.

Ой ти, яблонько гуляковата

– Ой ти, яблонько гуляковата,
Рано нам, рано, ранесенько.

Чого ти стоїш у темному лісі?

– Стою я, стою, вітьор годую,

Паронька приїде, то я зацвіту.

Яблічко зроджу червонобоке,

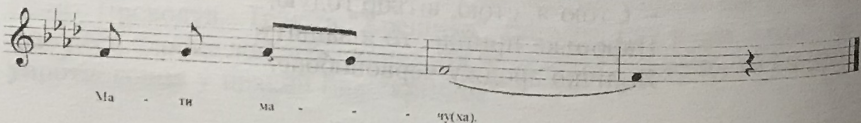
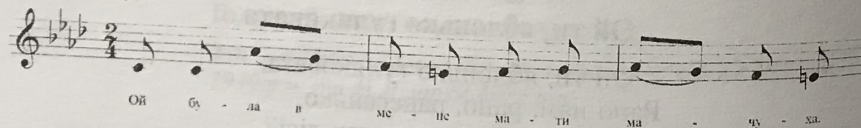
Червонобоке, бардзо солодке.
 – Ой ти, дівонько молоденькая,
 Чого ти сидиш довго в батенька?
 – Сиджу я, сиджу, судженого жду,
 Суджений прийде – за нього пуйду.
 Зап. І.Гошовська в с.Полосках на Підляшші.

Нементур

– Нементур бором ходить.
 Ой чого ж він бором ходить?
 – Кличе, шукає жени своєї,
 Жени своєї молодєї.
 – Нащо йому жена своя,
 Нащо йому молодая?
 – Де поділа коня мого,
 Де поділа вороного?
 – Пропила з поповичом,
 Проїла з дяковичом.
 На вині зелененькому,
 На миді солоденькому.
 Треба її бити, бити,
 Треба її научити,
 Жеб не ходила до корчми пити,
 Жеб не ходила більше гуляти!
 Ірена Гошовська. Збірка "Підляські великодні й
 весняні пісні".

Ой була в мене

Поводі, з сумом

Ой була в мене
 Мати-мачуха, / 2 р.
 Послала мене сито
 Ситом по воду. / 2 р.
 Наберу води –
 Вода вилється, / 2 р.
 Мати-мачуха
 Усе сёрдиться. / 2 р.
 Ой брала воду
 Та й до ночейки, / 2 р.
 Прийшли до мене
 Та й два вовчики. / 2 р.
 Узяли мене
 Та й под бочечки, / 2 р.
 Завели мене
 В густі корчики / 2 р.
 Та й стали мною
 Та й ділитися. / 2 р.
 Прилетів сокіл,
 Став дивитися. / 2 р.
 – Ой соколику,
 А мій батейку, / 2 р.
 Розпусти крильце,
 Умочи перце
 У мою кров. / 2 р.
 Занеси перце
 Та й до батейка. / 2 р.
 А мій батейко
 Сукенце шиє, / 2 р.
 За слъзойками
 Та й не дошиє. / 2 р.
 Мати-мачуха
 Полотно ткала, / 2 р.
 За радощами
 Нитки порвала. / 2 р.
 Зап. О.П.Кондратович 28.09.1991 р. у с.Ворокамлі
 Камінь-Каширського р-ну від Марії Процик,
 Василя Шевич та Ярина Шумик.

Ой з гірки на гірку
 Ставляли хлопці комірку,
 А в тій комірці дівчина не спала,
 З Йванком гуляла.
 А як Йванко нагулявся,
 Та й на вуйночку забрався.
 Забрався Йванко на вуйну,
 Плаче дівчина по йому.
 Не плач, дівчино, по мені,
 Куплю хустину я тобі,
 Будеш в хусточці ходити,
 Мене мулодого любити.

Зап. Світлана Королік у с. Біліні Ковельського р-ну
 від Серафими Шульгач 1915 р.н.

Ой ти, зайчику сивесейкий

1.-7.
 Жваво

Ой ти, зайчику сивесейкий.
 Ра - но - не - ра - но, си - ве - сей - кий.
 5.
 Щоб я любила абиякого.
 Ра - но - не - ра - но, а - би - я - ко - го.

Ой ти, зайчику сивесейкий,
 Рано-нерано, сивесейкий.

Не становися близько мене,
 Рано-нерано, близько мене.
 Бо люди скажуть: люблю тебе,
 Рано-нерано, люблю тебе.
 Ой бо я роду не такого,
 Рано-нерано, не такого.
 Щоб я любила абиякого,
 Рано-нерано, абиякого.
 Ой бо я роду шляхетського,
 Рано-нерано, шляхетського.
 Люблю я сина отецького,
 Рано-нерано, отецького.

Зап. О. Кондратович 7.04.1976 р. у с. Видричах Камінь-Каширського р-ну від Тетяни Мартишок 1922 р.н.
 та Юхимки Царик 1926 р.н.

Криповеє колесо

Криповеє колесо, колесо
 Поверх ліса ходило, ходило.
 Поверх ліса ходило, ходило,
 Хлопцям потки ділило, ділило.
 Усім хлопцям по копі, по копі,
 А одному півтора, півтора.
 А одному півтора, півтора,
 Бо в нього дівчиночка мулода.
 Та Йванка женити, женити,
 Треба корень варити, варити,
 Корень іще не скинів, не скинів,
 А Йванко прилетів, прилетів,
 - А що ж тебе принесло, принесло,
 - А чи човен чи весло, чи весло?
 - Приніс мене сивий кінь, сивий кінь
 - До дівчини на спокій, на спокій.
 До дівчини, до душки, до душки,
 На пухови подушки, подушки.
 До дівчини, до серця, до серця,
 На рябії ряденця, ряденця.

Зап. Світлана Королік у с. Біліні Ковельського р-ну
 від Серафими Шульгач 1915 р.н.

А на горі терниця сама тре,
 А до мене дівчина сама йде.
 А я тую терницю на пісок:
 – Ходи, ходи, дівчино, на часок.
 А я тую терницю на верну,
 А до себе дівчину пригорну.

Зап. у с. Майдан-Липні Маневицького р-ну.

Броду, броду, тихая вода

Броду, броду, тихая вода,
 Рано-нерано, тихая вода.
 Там походила дівка молода,
 Рано-нерано, дівка молода.
 Вона ходила, біле білила,
 Біле білила, рученьки мила.
 Прийшов до її татойко її:
 – Доню, доню, іди додому.
 Прийшли до тебе добрії люде,
 Добрії люде, усе сватове.
 Однії люде та й корецькії,
 Другії люде та й бузацькії,
 Третії люде се теклинськії.
 – А я теклинським взяла 'дказала,
 На Бузаки я хустойку дала,
 На Кірча* пушла сама молода,
 Рано-нерано, сама молода.

*Зап. у с. Красилівці Камінь-Каширського р-ну від
 Степаниди Павлович 1926 р.н.*

Ой селом, селом та й улицею

Ой селом, селом та й улицею
 Розцвіла вишня.
 Ой кличе, кличе козак дівчиноньку,
 Щоб за вуротойка вийшла.

*Кірче, Бузаки, Теклине – села в Камінь-Каширському районі.

– Ой вийди, вийди, мулода дівчино,
 Як ти ранче виходила.
 Ой скажи, скажи мені щирю правду,
 З ким ти вчора говорила.
 – Ой нащо ж тобі, мулодий козаче,
 Тая правдонька здалася,
 Любиш, кохаєш мулоду удову,
 То йди її попитайся.
 – Сичу, рубаю червону калину,
 Вітки її гляжу.
 Люблю, кохаю мулоду удову,
 Диток її ненавижу.
 – Сичеш, рубаєш червону калину,
 То сичи її віти,
 Любиш, кохаєш мулоду удову,
 То люби її діти.

*Зап. Світлана Королік у с. Біліні Ковельського р-ну
 від Серафими Шульгач 1915 р.н.*

В Пист то таке співають:
 Дололон, дололон.
 Дала мати помелом.

Тако співали у Пист. А типер то співають виснянки вже.

– Кажі, дівчино моя,
 Лихо й матери тве,
 Чого й ти стала на дорози на ме.
 Ни тиба й пройти,
 Ни тиба й проминути,
 Ни тиба й взяти
 Й до сиба пригорнути.
 – Ни мина й пройти.
 Ни мина й проминути.
 Но мина й до сиба пригорнути.
 – Ну і поки ті веснянки співали?
 – Співали до Петра.
 – А починали коли?
 – А починали посля Трійці.

- То веснянка. А восинь, восинь другая, жнива - жнива другії.
 - А на Великдень що співали? Як ті пісні називалися?
 - А то на Великдень співали то-то вже в церкві. То я тих не
 пойму типерка.
 - Ні, ну то в церкві. А то самі дівчата співали десь?
 - А колись співали, так як то нависні. То ек вам співали,
 старосвіцька тая.

Ой пушла браця,
 Ой пушла браця,
 До криници по воду.
 Ступила й вона,
 Ступила й вона
 На вируку хибку.
 Вирука хибка
 Й водиця швидка.
 Систриця й потонула.
 Поринаючи й потопаючи,
 Три слови й промовила:
 - Не рубай, братця,
 Не рубай, братця,
 Билої бирезойки.
 Не бири, братця,
 Не бири, братцю,
 Від криници водицю.
 Не коси, братця,
 Не коси, братцю,
 Шовковій трави.
 Біла й биреза - / 2 р.
 То моє біле й тіло,
 Шовкова й трава / 2 р.
 То й мої коси руси.
 Кринична й вода / 2 р.
 То й мої дубни сльози.

Ото-то пирид Великоднем співають. І виснянки так як-то
 висною. То на такий мотив співають:

Ой у полі два дубочки зросло до купочки,
 Там й стояло й говорило дві некруточки:
 Голуб сивий, голуб сивий, голубка сивіша.

- Батько милий, мати мила, дружина миліша.
 Я з матір'ю посварюся, гріху й набираюся,
 З дружиною й спати ляжу й ни наговорюся.
 - Ото така веснянка перва, перва веснянка. Корови виганяємо.
 - На Юрія виганяли корови, чи коли?
 - На Юр'я. Ше одна есть:

Як поїхав Іванушко да й на полюванне,
 Да й покинув Юлянушку да й на горуванне.
 - Горуй, горуй, Юлянушко, да й ни жалій ручок,
 Я й до тебе пувернуся назад через ручок.
 Як виїхав Іванушко на гору крутую,
 Пустив свого конечика в травку шовковую.
 - Пасись, пасись, конечику, у шовковій траві,
 Я приложу головочку к сирейкій зимлі.
 Ек приснився Іванушке той сон дивненький,
 Шо вилитів з-под ручийке сокіль сивейкий.
 - Ой Варочка-голубочка, згадай же мій сон,
 Шо вилитів з-под ручейки сивейкий соколь.
 Ой Варочка й голубочка й сон розгадала:
 - Твоя жинка Юлянушка сина родила,
 Твоя жинка Юлянушка сина родила,
 Понаймала няньки-мамки, сама помирла.
 Ек схватився Івануша на вороний кінь,
 Да й поїхав до Юлянки у білий покій.
 Ой ек гленув Івануша в нову світлицю -
 Лежить мила, ек день біла, на всю скамницю.

- Ножки мої ходячії вже находилися,
 Ручки мої роботящи вже наробилися,
 Вочки мої світлейкії вже надивилися,
 Вуста мої перловії наговорилися.
 Ножки мої ходящи не будут ходити,
 Ручки мої роботящи не будут робити,
 Вуста мої перловії не будут говорити,
 Вочки мої чорнейкії не будут любити.

Зап. у с. Грудках (Ольбі Руському) Камінь-
 Каширського р-ну.

– Чи не грали у вас такої гри, яка називалась “Загінка” чи “Заїнька”?

– ???

– “А нікуди загінці ані вискочити, а нікуди загінці ані вистрибнути”...

– В школі вчеле спиваєте так. То навіть оту Любу прозвали Заїньком, піонервожату. “Заїнько, сінця-бринця, заїнько, за колінця”.

Зап. 6.07.2003 р. у с.Градиську Маневицького р-ну від Явдоки Левчик 1934 р.н.

Ой по весни да по веснянці /2р.

Пошли наши женіхі в старці.

Позбіралісь свінопаси –

Ото, девкі, женіхі наши.

Зап. 1999 р. Віктор Ковальчук у с.Балашівці Березнівського р-ну від А.Прокопчук 1939 р.н.

ЗМІСТ

Передмова	2
“Ой весна красна попід лісом йшла”	5
“Пташок викликаю із теплого краю”	9
Веснянки (веснухи, веснівки, веснявки)	16
Витягушки (стастурки, постові пісні)	44
Подолянки	72
Царівни	75
Маївки	82
Волочобнички-ранцьовальнички	84
Бабоньки (обабоньки, бабуси)	114
Поколі (коколі)	125
Гаївки	127
Володарки (вородайки, бородайки, олендарки, городарки, кукударки)	129
Рогульки (рогулейки, розгулейки, рогулики)	148

БОТНИЧКА
СЕРБИЈА